

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชนเผ่าลีซูสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
The Development of Lisu Hand Woven Fabrics for Commercial Purpose: A Case of Lisu
Tribal Community in Khirirat Subdistrict Phoppkra District, TAK Province

ภักพล รื่นกลิ่น

Pakkapol Ruenklin

โปรแกรมวิชาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

Department of Logistics Management, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Mae Sot

Corresponding author e-mail: pakpol_r@kpru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3430-2571>

Received 01/08/2022

Revised 05/08/2022

Accepted 05/08/2022

บทคัดย่อ

ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นพื้นที่มีชาวลีซูอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ วิถีชีวิต การดำรงชีวิต และความเป็นชนเผ่าที่อยู่อย่างสันติ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมมากมาย เป็นจุดหมายปลายทางและทางผ่านของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก แต่ทางชุมชนยังขาดการนำเอกลักษณ์ของชนเผ่าลีซูมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างประโยชน์ทางพาณิชย์ และสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้นงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพื้นฐานภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของชนเผ่าลีซู (2) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชนเผ่าลีซู (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูที่พัฒนาใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มคนวัยทำงานในเขตพื้นที่อำเภอพบพระ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 323 คน ใช้การสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์พื้นฐานภูมิปัญญาการทอผ้า และแบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการศึกษาพบว่า (1) พื้นฐานภูมิปัญญาการทอผ้าในเรื่องของ เทคนิค ลวดลาย และรูปแบบการทอผ้าถูกสืบทอดต่อกันมา ทำให้เกิดการยึดติด ไม่มีการปรับปรุงและพัฒนาลวดลายและรูปแบบใหม่ๆ ทำให้ขาดจุดเด่นที่จะดึงดูดลูกค้า (2) มีการปรับปรุงพัฒนาลายทอผ้าที่เรียกว่า ลายก้างปลา ซึ่งเป็นลายเฉพาะและดั้งเดิมของชนเผ่าลีซู และประยุกต์การตัดเย็บเป็นกระเป๋าถือสตรีที่มีความทันสมัยมากขึ้น (3) ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูที่พัฒนาใหม่โดยภาพรวมพบว่ามีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.5 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 ซึ่งในเรื่องสีลวดลายสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์; ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู

Abstract

Khilirat Subdistrict, Phob Phra District, Tak Province is an area with a large number of Lisu people living, This is a unique community, a way of life, and a peaceful tribal life. It is also an area with many natural and cultural attractions. It is a destination and transit destination for many Thai and foreign tourists. However, the community still lacks the identity of the Lisu tribe to develop products to create commercial benefits and create jobs and incomes for the community. Therefore, this research is the study and development of Lisu hand-woven fabrics a case of the Lisu Tribal community in Khilirat Subdistrict Phopphra District, TAK Province, with the objectives: (1) To study the basic knowledge of weaving of the Lisu tribe. (2) To develop a product of Lisu woven fabric. (3) To study the satisfaction of the newly developed Lisu hand-woven products. The samples used in this research were a group of tourists and a group of working people in the area of Phop Phra District and Maesot District, Tak Province total of 323 people, using random sampling. The tools used in the research were interview forms on the basic knowledge of weaving of wisdom and a satisfaction questionnaire. The results of the study found that (1) The basics of weaving wisdom in terms of techniques, patterns, and weaving patterns have been passed down from generation to generation, causing adhesion There is no improvement and development of new patterns and styles. resulting in a lack of distinctive features that will attract customers. (2) There has been an improvement in the development of a weaving pattern called the herringbone pattern, which is a unique and traditional pattern of the Lisu tribe. and applied sewing into a more modern women's handbag. The results of the study of satisfaction with the newly developed Lisu hand-woven products Overall, it was found that there was a high level of satisfaction. Mean 4.31 standard deviation 0.5. beauty Satisfaction ranks first. Satisfaction was at a high level, with a mean of 4.35 and a standard deviation of 0.53. In terms of beautiful colors, it had a mean of 4.45 and a standard deviation of 0.59.

Keywords: Product Development for Commercial; Lisu Hand Woven Fabrics

บทนำ

ชนเผ่าลีซู หมายถึง ผู้เฒ่าแห่งชีวิต ต้นกำเนิดของชนเผ่าลีซูอยู่ที่ต้นน้ำสาละวิน และแม่น้ำโขงทางตอนเหนือของทิเบต และทางตะวันตกเฉียงเหนือ ของมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ชนเผ่าลีซูได้อพยพเข้าสู่เขตประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2464 ในประเทศไทยมีชุมชนชนเผ่าลีซูอาศัยอยู่ 9 จังหวัด คือ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สุโขทัย และลำปาง ชนเผ่าลีซูได้ชื่อว่าเป็นเผ่าที่แต่งกายมีสีสันสดใส และหลากหลายที่สุดในบรรดาชาวเขาทั้งหมด ความกล้าในการตัดสินใจ และความเป็นอิสระชนสะท้อนออกมาให้เห็นจากการใช้ชีวิตตัดกันอย่างรุนแรงในการเครื่องแต่งกาย คนอื่นเรียกว่าชนเผ่าลีซอ แต่เรียกตนเองว่า “ลีซู” (คำว่า “ลี” มาจาก “อีลี” แปลว่า จาริต ประเพณีหรือวัฒนธรรม “ซู” แปลว่า “คน”) มีความหมายว่ากลุ่มชนที่มีขนบธรรมเนียม จาริตประเพณี และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง การแต่งกายชนเผ่าลีซู ผู้หญิง (ลีซูลาย) นุ่งกางเกงสีดำ สนับแข้งสีแดง เสื้อยาวเหมือนเสื้อคลุมผ้าข้างสีตองอ่อน หรือฟ้า คาดเอวด้วยผ้าดำมีพู่เป็นเส้นด้ายหลายสีรอบคอและแขนมีแถบลายผ้าเย็บสลัสี เป็นแถบรุ้งตามลักษณะชนเผ่าลีซู ลายเป็นลักษณะของหญิงที่แต่งงานแล้ว ส่วนหญิงที่ยังไม่แต่งงานก็ สวมกางเกงดำเป๋าดำ สนับแข้งสีแดงกั้นขอบน้ำเงิน เสื้อทรงกระสอบผ่าหน้าลงมาประมาณคืบกว่าจากคอ ผ่าข้างแบบจีนสีน้ำเงินหรือเขียว เข็มขัดเป็นผ้าดำมีชายเป็นพู่ มีลายผ้าเป็นแถบเหมือนรุ้งประดับที่คอเสื้อ รอบต้นแขนใช้ผ้าดำพันเป็นหมวกตกแต่งด้วยพู่หลากสีใส่สร้อยเงินรอบคอ 2-3 ชั้น ประดับหน้าอกด้วยแผงเงิน เป็นผ้าที่ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาดที่สุด ส่วนผู้ชาย (ลีซูลาย) กางเกงสีตองอ่อน หรือฟ้าฉูดฉาด ใส่เสื้อสีขาว มีพิธีจะนุ่งสีน้ำเงิน ดำใส่เสื้อผ่าหน้าหรือป้ายทับด้านขวา คอกลมแขนยาว ประดับเงินรอบคอ และสาบเสื้อหมวกดำ หรือขาว ชายเข็มขัดมีพู่หลายสีห้อยไปด้านหน้า 2 พวงใหญ่ ยาวประมาณ 1 ศอก พิพิธภัณฑ์ผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร (2551) โดยตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นพื้นที่มีชาวลีซูอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ วิถีชีวิต การดำรงชีวิต และความเป็นชนเผ่าที่อยู่อย่างสันติ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมมากมาย เป็นจุดหมายปลายทางและทางผ่านของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก แต่ทางชุมชนยังขาดการนำเอกลักษณ์ของชนเผ่าลีซูมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างประโยชน์ทางพาณิชย์ และสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน และนอกจากนี้ ผ้าทอมือลายพื้นเมืองได้รับความสนใจจากเยาวชนรุ่นใหม่ลดน้อยลง โดยผลิตภัณฑ์ของชนเผ่าลีซูมักจะมีลวดลายเดิม รูปแบบเดิม ดูไม่ทันสมัย ทำให้ความนิยมลดลง อันจะนำไปสู่การขาดการสืบทอดภูมิปัญญา อัตลักษณ์และวัฒนธรรม งานวิจัยของ ณรงค์นุช นทีพ่ายพิทศ (2557) ได้ศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอกะเหรี่ยงปกากะญอมา บูรณาการกับการเรียนการสอนเชิงสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติใช้แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ การบูรณาการกลุ่มเป้าหมาย คือ กะเหรี่ยงปกากะญอ 7 หมู่บ้าน ตำบลทากาศเหนือ อำเภอบ้านทาจังหวัดลำพูน และนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีบรรจุดัชนี ชั้นปี ที่ 3 จำนวน 25 คน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มแบบ

ปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ผ้าทอมือกะเหรี่ยงปกากะญอมีลวดลาย
ทอที่แฝงคติความเชื่อ ตามเรื่องเล่าและคำสอน พิธีกรรม วิถีชีวิต จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบทฤษฎีกับอัต
ลักษณ์และทฤษฎีการบูรณาการ โดยใช้ลวดลายทอเป็นสื่อสัญลักษณ์สร้างสรรค์ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงปกาก
ะญอบนบรรจุภัณฑ์ ที่เพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ ผ้าทอมือกะเหรี่ยงปกากะญอสู่เศรษฐกิจชุมชนด้วยต้นทุน
ทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์กะเหรี่ยง งานวิจัยของ ตุนท์ ชมชื่น และสมชาย ใจบาน (2558) วิจัยเพื่อ
เสริมสร้างศักยภาพการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน “ผ้าทอกะเหรี่ยง” ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและ เศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ กรณีชุมชนตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ผ้าทอกะเหรี่ยง เป็นผ้าทอที่คงความ
เป็น เอกลักษณ์เดิมในความเป็นวัฒนธรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยงทั้งในด้านวิธีการขั้นตอนการทอและลวดลาย
ต่าง ๆ การเสริมสร้าง ศักยภาพการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน “ผ้าทอกะเหรี่ยง” มีกระบวนการดำเนินงาน 5
ขั้นตอน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ สตรีที่เข้าร่วมโครงการ มีความมั่นใจ ภาคภูมิใจ พึงพอใจในการ
พัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงของตนเองและความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและ
มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงในระดับมาก และงานวิจัยของ อรุณวรรณ ตั้งจันทร์, เกษร ธิ
ตะจारी, นิรัช สดสังข์ (2556) วิจัยและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัด
เพชรบูรณ์พบว่า คือ ลายดอกไม้จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคพบว่าการประเมินระดับความพึง
พอใจจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกันและจำแนกตามระดับรายได้พบว่าแตกต่างกันในด้านประโยชน์ใช้สอย วัสดุ
และกรรมวิธีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาผ้าทอมือ
เพื่อสร้างประโยชน์ทางพาณิชย์ และสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน อีกทั้งส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญา
อัตลักษณ์และวัฒนธรรม ของผ้าทอมือชนเผ่าลีซู เพื่อให้กลุ่มคนรุ่นใหม่หันมาตระหนักเห็นถึงคุณค่าและ
ประโยชน์ที่ได้จากผ้าทอมือชนเผ่าลีซู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพื้นฐานภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของชนเผ่าลีซู
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูให้มีความทันสมัยมากขึ้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูที่พัฒนาใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ได้พัฒนา
ตามกรอบแนวคิดดังนี้

1. ศึกษาพื้นฐานภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของชนเผ่าลีซู ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตากและเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของลวดลายผ้า

2. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยผ่านการมีส่วนร่วมกับทางกลุ่มผ้าทอชนเผ่าเพื่อยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 สมาชิกกลุ่มผ้าทอมือชนเผ่าลีซู จำนวน 7 ท่าน

1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มคนวัยทำงาน ในเขตพื้นที่อำเภอพบพระ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 323 คน ในการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์พื้นฐานภูมิปัญญาการทอผ้าของชนเผ่าลีซูแบบกึ่งโครงสร้าง โดยทำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินจำนวน 3 ท่าน และทำการตรวจหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยถามว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยใช้การหาค่าความสอดคล้อง (Index of item – Objective Congruence : IOC)

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูที่พัฒนาใหม่ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ Likert, R. N. (1970) โดยทำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมินจำนวน 3 ท่าน และทำการตรวจหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยถามว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยใช้การหาค่าความสอดคล้อง (Index of item – Objective Congruence : IOC)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชนเผ่าลีซูสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

3.1 ดำเนินการโดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและข้อมูลเบื้องต้นในการทำวิจัย รูปแบบ ความเป็นมา ลักษณะ ลวดลายของการทอผ้าชนเผ่าลีซู และ ทำการศึกษาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมืออยู่ ณ ปัจจุบัน ของเผ่าลีซู โดยการสัมภาษณ์จากสมาชิกกลุ่มผ้าทอมือชนเผ่าลีซู จำนวน 7 ท่าน

3.2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากการสังเกต และสัมภาษณ์จากการลงพื้นที่ เพื่อใช้สนับสนุนในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

3.3 ทำการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู โดยผ่านการมีส่วนร่วมกับทางกลุ่มผ้าทอชนเผ่าเพื่อยังคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ และมีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขแบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

3.4 สร้างแบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ กับกลุ่มคนทำงาน จำนวน 323 ชุด

3.5 สรุปและวิเคราะห์ผลประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาพื้นฐานภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของชนเผ่าลีซู พบว่า การทอผ้าของชนเผ่าลีซู มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยหญิงชนเผ่าลีซู จะถูกสอนให้รู้จักการทอผ้ามาตั้งแต่ยังเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเสื่อผ้า หรือกระเป๋า เมื่อโตขึ้นจึงได้ซึมซับความรู้และทักษะในการทอผ้าที่ชำนาญมาใช้ประกอบเป็นอาชีพ แต่เนื่องด้วยลวดลายและรูปแบบการทอผ้าถูกสืบทอดต่อกันมาจึงทำให้เกิดการยึดติดมากเกินไป ไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบใหม่ขึ้นมา ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการทอจึงไม่มีจุดเด่นที่จะสามารถดึงดูดลูกค้าใหม่ๆ ได้ รายได้ที่สมควรได้รับจากการประกอบอาชีพนี้น้อยลง เพราะสินค้าไม่เป็นที่รู้จักในสังคมเมือง หญิงชนเผ่าลีซู จึงหันมาให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการทอผ้าน้อยลง

ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู เกิดจากการใช้วิธีทอด้วยกี่เอวหรือเครื่องทอขนาดเล็ก ซึ่งมีความ สะดวก ไม่ซับซ้อน แต่ได้ผ้าทอที่สวยงามไม่แพ้เครื่องทอใหญ่ ๆ ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าลีซู ที่อาศัยอยู่ในตำบลคีรีราษฎร์ เรียกว่า ลายก้างปลา ซึ่งเป็นลายดั้งเดิม เส้นใยผ้าทอจะใช้ด้าย สปัน ซึ่งทำมาจากใยสังเคราะห์ สามารถหาซื้อได้ง่ายและราคาถูก

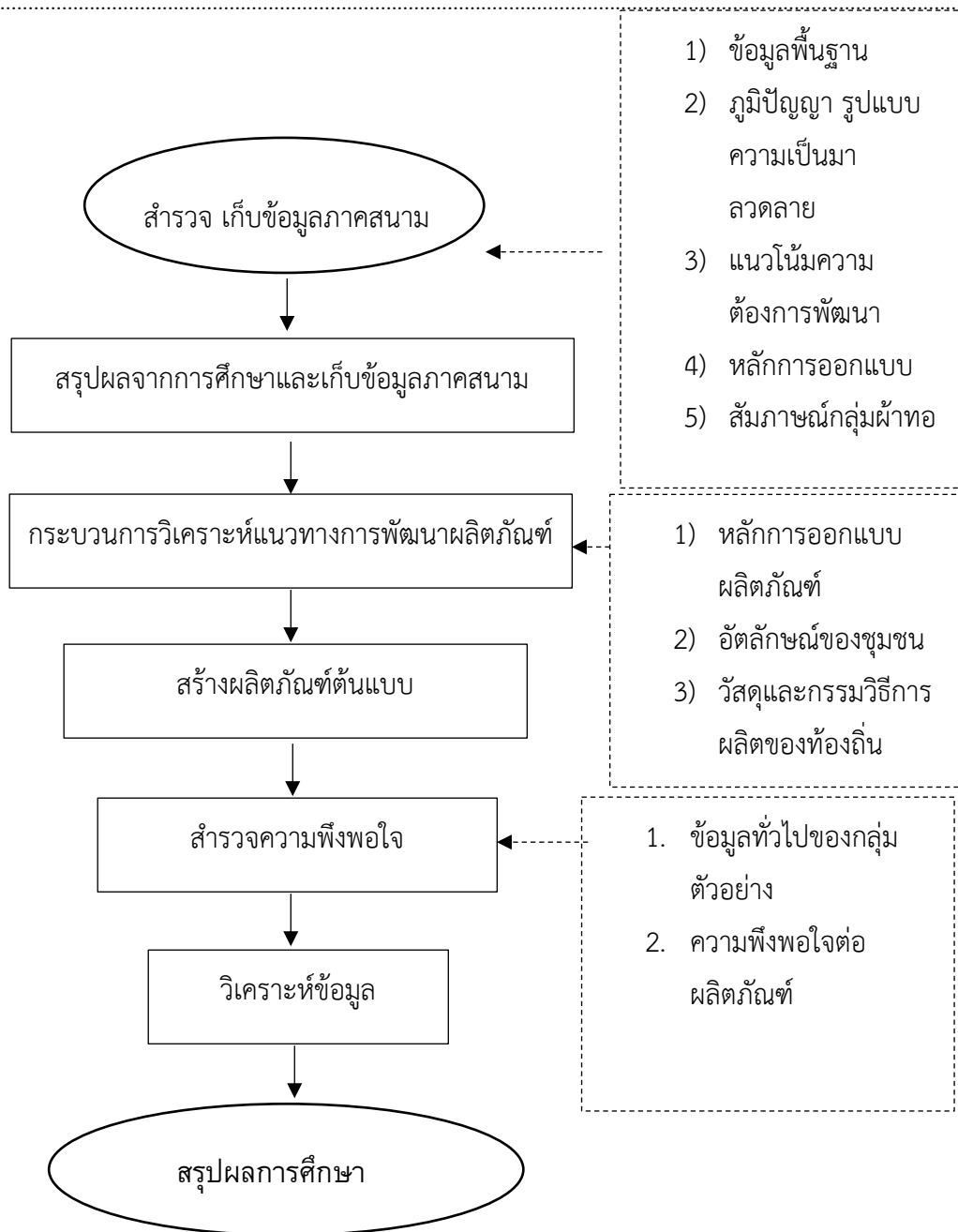
รูปภาพที่ 2 รูปลายก้างปลา

ตำบลคีรีราษฎร์ ผู้หญิงชนเผ่าลีซู ไม่ถนัดด้านการเย็บปัก จึงใช้การทอละลายเข้าไปขณะทอผ้า จากการสัมภาษณ์พบว่า ลายนี้เป็นลายที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่ในตำบลคีรีราษฎร์ เป็นการดัดแปลงจากลายท้องถิ่นเกี่ยวกับลายเขี้ยวสุนัข หากการทอเกิดความผิดพลาดที่จุดใดจุดหนึ่งก็จะทำให้ทอลายนี้ไม่ได้ ทอละลายจะไม่ปรากฏบนผ้า จึงเป็นอีกทอละลายหนึ่งที่ต้องใช้ฝีมือ และความละเอียดรอบคอบสูง

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู โดยคำนึงถึงรูปแบบที่เป็นที่นิยมในหมู่บ้านหรือวัยทำงาน จึงได้ออกมาเป็นกระเป๋าถือสตรีทรงสี่เหลี่ยมคางหมูที่มีขนาดเล็ก สามารถพกพาได้สะดวก มีการใช้ด้ายสีชมพู ในการทอ เพื่อต้องการคงความเป็นเอกลักษณ์ด้านสีเส้นที่สดใส สายสะพายเป็นการนำผ้าสีดามาเย็บแล้วดึง ด้านในกลับออกมา เรียกว่า ใส่ไก่ เพื่อนำมาถักเป็นเปีย เพื่อทำให้ได้สายสะพายที่ดูมีมิติ โดยตัดสายสะพายให้มีความยาวพอเหมาะสำหรับการถือ ทำการตกแต่งกระเป๋าด้วยการประดับปอมๆ กระดิ่ง ที่ดัดแปลงมาจากพู่ประดับที่หญิงชนเผ่าลีซู มัดไว้ด้านหลังเอว และเพิ่มพวงกุญแจที่ดัดแปลงมาจากลายอะหน่าฮือ (เขี้ยวสุนัข) กับลายฮู้เพี้ยคว่า (แป้นสี่เหลี่ยมหลังลูกธนู) เพื่อเพิ่มความเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยึดจำ พร้อมด้วยการใช้กระดิ่งที่เป็นโลโก้ของผลิตภัณฑ์นี้ ทำให้กระเป๋าถือผ้าทอมือมีรูปแบบที่ทันสมัยขึ้นจากเดิม มีการแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าลีซูในองค์ประกอบต่างๆ ของตัวผลิตภัณฑ์ ได้อย่างชัดเจน

รูปภาพที่ 3 รูปผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอมือชนเผ่าลีซูที่ทำการพัฒนาใหม่

รูปภาพที่ 4 แผนภาพแสดงขั้นตอนกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าผ้าทอมือชนเผ่าลีซู

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู โดยกลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มคนทำงาน ในพื้นที่อำเภอพบพระ และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 323 ชุด โดยแสดงดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านข้อมูลส่วนตัว

ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน(คน)	ร้อยละ	ลำดับ
1. เพศ			
ชาย	65	20.13	2
หญิง	258	79.87	1
รวม	323	100	
2. อายุ			
ต่ำกว่า 20 ปี	23	7.12	5
21-30 ปี	108	33.44	1
31-40 ปี	98	30.34	2
41-50 ปี	56	17.34	3
51 ปีขึ้นไป	38	11.76	4
รวม	323	100	
3. รายได้			
ไม่มีรายได้	28	8.86	6
ต่ำกว่า 5,000	56	17.34	3
5,001-10,000	45	13.93	4
10,001-20,000	85	26.31	1
20,001-30,000	73	22.60	2
มากกว่า 30,000	36	11.15	5
4. ระดับราคาสินค้าที่เหมาะสม			
100 - 300	182	56.35	1
301 - 600	106	32.82	2
601 ขึ้นไป	85	10.83	3
รวม	323	100	

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว และกลุ่มคนทำงาน ในพื้นที่อำเภอพบพระ และอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 323 คน ที่ทำเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี เป็นหลัก และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อเมื่อพิจารณาจากรายได้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลิสูที่พัฒนาใหม่

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1.หน้าที่ใช้สอย(Function)	4.33	0.47	มาก
1.1 การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.35	0.44	มาก
1.2 การนำไปเป็นของฝาก ของที่ระลึก	4.28	0.49	มาก
1.3 ประโยชน์ในการใช้สอย	4.33	0.53	มาก
1.4 ความสะดวกในการใช้งาน	4.39	0.42	มาก
2.ความสวยงาม(Beauty)	4.35	0.53	มาก
2.1 ความประทับใจในครั้งแรก	4.43	0.49	มาก
2.2 การจัดวางลวดลาย	4.20	0.51	มาก
2.3 สีที่สวยงาม	4.45	0.59	มาก
2.4 รูปแบบ/รูปทรงสวยงาม	4.32	0.56	มาก
3.วัสดุ(Material)	4.25	0.48	มาก
3.1 คุณภาพของวัสดุที่นำมาใช้	4.12	0.42	มาก
3.2 ความทนทานของวัสดุที่นำมาใช้	4.35	0.49	มาก
3.3 การดูแลรักษา	4.30	0.53	มาก
4.โครงสร้าง(Construction)	4.34	0.50	มาก
4.1 ลักษณะทางโครงสร้าง	4.22	0.44	มาก
4.2 ความทันสมัยของรูปแบบ/รูปทรง	4.39	0.52	มาก
4.3 ความเรียบง่ายของรูปแบบ/รูปทรง	4.41	0.55	มาก
5.ลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะอย่าง (Personality)	4.31	0.54	มาก
5.1 ลักษณะลวดลายการทอ	4.19	0.53	มาก
5.2 การแสดงออกถึงตัวตน	4.43	0.56	มาก
6.ราคา(Price)	4.28	0.52	มาก

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
6.1 ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	4.35	0.57	มาก
6.2 ราคาตรงกับความต้องการ	4.21	0.48	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.31	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูที่พัฒนาใหม่ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ หน้าที่ใช้สอย ความสวยงาม วัสดุ โครงสร้าง ลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะอย่าง ราคา โดยสรุปผลพบว่า มีภาพรวมทุกด้านในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 ซึ่งในเรื่องสีสันทสวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

การอภิปรายผล

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชนเผ่าลีซูสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตำบลคีรีราษฎร์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้สรุปผลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาพื้นฐานภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของชนเผ่าลีซู พบว่า การทอผ้าของชนเผ่าลีซูใช้วิธีการทอด้วยกี่เอวหรือเครื่องทอขนาดเล็ก ซึ่งมีความสะดวก ไม่ซับซ้อน ลวดลายและรูปแบบการทอมีการสืบทอดต่อกันมา สะท้อนให้เห็นถึงวิถี ความผูกพันและวัฒนธรรม โดยลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าลีซู ที่อาศัยอยู่ในตำบลคีรีราษฎร์ เรียกว่า ลายก้างปลา โดยมีการดัดแปลงจากลายทอของชนเผ่าลีซู ซึ่งเดิมเป็นลายที่มีความละเอียดในการทอ หากการทอเกิดความผิดพลาดในจุดใดจุดหนึ่ง จะทำให้ทอลายนี้ไม่ได้ ลวดลายจะไม่ปรากฏบนผ้า จึงเป็นลวดลายหนึ่งที่ต้องใช้ฝีมือ และความละเอียดรอบคอบสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของญาณิศา โกมลสิริโชค (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าทอกระเหรี่ยง พบว่าลวดลายของผ้าทอกระเหรี่ยงบ้านหลายแก้วเป็นลวดลายที่ดัดแปลงมาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น ลายหัวเต่า ลายเมล็ดพืชทอง ลายดอกพริก โดยหญิงชนเผ่าลีซู จะถูกสอนให้รู้จักการทอผ้ามาตั้งแต่ยังเด็ก แต่เนื่องด้วยลวดลายและรูปแบบการทอผ้าถูกสืบทอดต่อกันมาจึงทำให้เกิดการยึดติด ขาดการปรับปรุงและพัฒนา ลวดลาย และรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ เกียรติวิภาค (2559) ศึกษาและพัฒนาการนำผ้าฝ้ายทอมือ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา : กลุ่มหมู่บ้านผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า สินค้าในชุมชนมักมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน ไม่มีการริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนา และออกแบบให้เกิดความแปลกใหม่หรือนำสนใจไปจากเดิม

2. ผลการวิจัยพบว่าในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซู ต้องอาศัยหลักในการออกแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและนำไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ โดยมีหลักในการออกแบบดังนี้ 1.หน้าที่ใช้สอย(Function) 2.ความสวยงาม(Beauty) 3.วัสดุ(Material) 4.โครงสร้าง(Construction) 5.ลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะอย่าง(Personality) 6.ราคา(Price) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพิชญ์ วรณภาส(2551) ได้ศึกษาถึงปัญหาของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ผ้า ที่พบปัญหาสำคัญ ได้แก่ 1.ปัญหาด้านวัตถุดิบ 2.ปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ 3.ปัญหาด้านการออกแบบและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ 4.ปัญหาด้านการบริหารจัดการและการตลาด 5.ปัญหาด้านการวิจัยและพัฒนา 6.ปัญหาด้านองค์ความรู้และนวัตกรรม 7. ปัญหาเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีการฝึกอบรม ดังนั้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูนอกจากหลักในการออกแบบที่ต้องคำนึงถึงแล้วยังต้องพิจารณาประเด็นดังกล่าวเพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วย

3. ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูที่พัฒนาใหม่ จากกลุ่มตัวอย่าง 323 คน พบว่าภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสวยงาม มีความพึงพอใจอยู่ในอันดับที่หนึ่ง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 ซึ่งในเรื่องสีที่สวยงาม มีค่าเฉลี่ย 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 ซึ่งเหตุผลที่ทำให้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับที่หนึ่ง อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมของชนเผ่าลีซูที่มีการชื่นชอบการแต่งกายที่มีสีสัน และลวดลายที่หลากหลาย ทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอความโดดเด่น ในสีสัน และลักษณะลวดลายการทอ ซึ่งแสดงออกถึงตัวตนของชนเผ่าลีซู และมีความพึงพอใจใน ความประทับใจในครั้งแรก ความเรียบง่ายของรูปแบบ/รูปทรง การแสดงออกถึงตัวตน และ ความสะดวกในการใช้งาน มากรองลงมาลำดับ โดยผู้วิจัยได้นำลวดลายและการทอที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าลีซู มาพัฒนาประยุกต์เป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความร่วมสมัยมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ ใจภักดิ์ บุรพเจตนา (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอประเภทของที่ระลึก ของชุมชนบ้านหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย ที่นำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอตีนจกบ้านหาดเสี้ยวมาออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอประเภทของที่ระลึก ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือชนเผ่าลีซูใหม่ในรูปแบบกระเป๋าถือสตรีนั้นพบว่า

1. จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มลูกค้าบางส่วนอาจยังมีความไม่เข้าใจถึงความยากของงานผ้าทอมือ จึงควรมีการแนะนำหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการผลิตควบคู่ไปกับการขาย
2. จากผลการวิจัย ประเด็นด้านคุณภาพวัสดุที่นำมาใช้ เป็นหัวข้อที่ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด จึงควรระมัดระวังในการควบคุม และเลือกใช้วัสดุคุณภาพดีต่าง ๆ ในการผลิต
3. จากผลงานวิจัย พบว่าลวดลายบางลายเริ่มสูญหายเพราะไม่สามารถหาคนสืบทอดเทคนิคในการทอได้ จึงควรส่งเสริมให้มีการสร้างผู้สืบทอด หรือรวบรวมจัดทำเป็นคู่มือเพื่อจะได้กระบวนการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาผ้าทอมือของชนเผ่าลีซู
4. ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชนเผ่าลีซูสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ควรให้การระมัดระวังในขั้นตอนการประยุกต์พัฒนารูปแบบให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าคนรุ่นใหม่และยังคงเอกลักษณ์ของชนเผ่าลีซู เพื่อให้ไม่เกิดการขัดแย้งในด้านใดด้านหนึ่งของตัวผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาเปรียบเทียบลวดลายและอัตลักษณ์ของผ้าทอของชนเผ่าอื่น ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลศรีราชา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อ
2. ควรมีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา หรือกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าลีซูให้มากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการผลิต มาตรฐานสินค้า เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ขยายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของชนเผ่าลีซูสู่การผลิตเชิงพาณิชย์

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค. (2559). การศึกษาและพัฒนาการนำผ้าฝ้ายทอมือ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา : กลุ่มหมู่บ้านผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. *ศิลปกรรมสาร*. 11 (1), 13-52.
- ใจภักดิ์ บุรพเจตนา. (2559). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอประเภทของที่ระลึกของชุมชนบ้านหาดเสี้ยวจังหวัดสุโขทัย. *วารสารวิชาการ AJNU ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 7 (1), 146-159.
- ญาณิศา โกมลสิริโชค. (2558). การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าทอกะเหรี่ยงเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของอำเภอ ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

- ณรงค์สุข นทีพ่ายพิทศ (2557). อัตลักษณ์ผ้าทอกะเหรี่ยงปกากะญอ. *วารสารการพัฒนารวมชนและคุณภาพชีวิต*. 2(1), 113-121.
- ตุนท์ ชมชื่น และสมชาย ใจบาน (2558). การเสริมสร้างศักยภาพการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน “ผ้าทอกะเหรี่ยง” ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจ สร้างสรรค์: กรณีชุมชนตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย. *วารสารการพัฒนารวมชนและคุณภาพชีวิต*. 3(2), 203-214
- มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2551). *วัฒนธรรมการแต่งกายของชนเผ่าลีซู*, [Online].
<http://www.openbase.in.th/node/5466>. [2 มีนาคม 2562]
- สิริพิชญ์ วรรณภาส. (2551). *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน*. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรุณวรรณ ตั้งจันทร์, เกษร ธิตะจारी, นิรัช สุดสังข์ (2556). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอจากผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 4 (2), 55-67.
- Likert, R. N. (1970). *A technique for the measurement of attitude, Attitude Measurement*. Chicago: Ronal McNally & Company